

ОСНОВНІ ФАКТОРИ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ КОМПАНІЙ КРАЇН СХІДНОЇ АЗІЇ

© 2016 МАКАРЧУК К. О.

УДК 339.944 (5-11)

Макарчук К. О. Основні фактори транснаціоналізації компаній країн Східної Азії

Мета статті полягає у виявленні основних факторів транснаціоналізації компаній країн Східної Азії (Японії, Китаю та Республіка Корея). Проаналізовано процеси транснаціоналізації у країнах Східної Азії, виявлені основні найбільші транснаціональні корпорації Японії, Китаю та Республіки Корея. Встановлено основні фактори транснаціоналізації компаній країн регіону, а саме: кон'юнктура світових ринків, витрати виробництва, умови ведення бізнесу та політика держави у сфері інвестування. Запропоновано та розраховано скоригований показник транснаціоналізації бізнесу у 2010–2014 рр. на основі величини найбільших транснаціональних корпорацій країн Східної Азії.

Ключові слова: фактори транснаціоналізації компаній, інвестування, показник транснаціоналізації бізнесу, транснаціональні корпорації, країни Східної Азії.

Рис.: 3. **Табл.:** 7. **Формул:** 2. **Бібл.:** 8.

Макарчук Катерина Олександрівна – здобувач, викладач кафедри міжнародних економічних відносин, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (пл. Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: MKatrin-22@yandex.ru

УДК 339.944 (5-11)

Макарчук Е. А. Основные факторы транснационализации компаний стран Восточной Азии

Цель статьи заключается в определении основных факторов транснационализации компаний стран Восточной Азии (Японии, Китая и Республики Корея). Проанализированы процессы транснационализации в странах Восточной Азии, определены основные крупные транснациональные корпорации Японии, Китая и Республики Корея. Выявлены основные факторы транснационализации компаний стран региона, а именно: конъюнктура мировых рынков, затраты производства, условия ведения бизнеса и политика государства в сфере инвестирования. Предложен и рассчитан скорректированный показатель транснационализации бизнеса в 2010–2014 гг. на основе величины самых крупных транснациональных корпораций стран Восточной Азии.

Ключевые слова: факторы транснационализации компаний, инвестирование, показатель транснационализации бизнеса, транснациональные корпорации, страны Восточной Азии.

Рис.: 3. **Табл.:** 7. **Формул:** 2. **Библ.:** 8.

Макарчук Екатерина Александровна – соискатель, преподаватель кафедры международных экономических отношений, Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина (пл. Свободы, 4, Харьков, 61022, Украина)

E-mail: MKatrin-22@yandex.ru

UDC 339.944 (5-11)

Makarchuk K. O. The Main Factors of Transnationalization of Companies in the Countries of Eastern Asia

The article is concerned with identifying the main factors of transnationalization of companies in the countries of Eastern Asia (Japan, China and Republic of Korea). Processes of transnationalization in the countries of Eastern Asia has been analyzed, the main large multinational corporation of Japan, China and the Republic of Korea have been determined. The main factors of transnationalization of companies in the countries of the region have been identified as follows: world markets conjuncture, cost of production, business environment and the State policy in the sphere of investment. The article proposes and calculates an updated indicator of transnationalization of business in 2010–2014 on the basis of magnitude of the largest transnational corporations in the Eastern Asia.

Keywords: factors of transnationalization of companies, investment, indicator of transnationalization of business, transnational corporations, countries of Eastern Asia.

Fig.: 3. **Tabl.:** 7. **Formulae:** 2. **Bibl.:** 8.

Makarchuk Kateryna O. – Applicant, Lecturer of the Department of International Economic Relations, Kharkiv National University named after V. N. Karazin (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: MKatrin-22@yandex.ru

Процес транснаціоналізації виробництва виник як необхідність сучасного світового господарства. Економічні процеси транснаціоналізації обумовлені найбільшою можливістю та необхідністю переміщення капіталу з країн з його відносним надлишком у країни з його дефіцитом, де є у надлишку інші фактори виробництва, які не можуть бути ефективно використані у відтворювальних процесах через нестачу капіталу [1].

Мультинаціональні та транснаціональні компанії виступають одними з основних драйверів розвитку транснаціоналізації східноазійського регіону. У даному регіоні склалася ситуація, яка стимулює транснаціоналізацію, а саме – вільна ліквідність у національних компаній, які намагаються більш ефективно використовувати наявний у них капітал.

Теоретичні аспекти дослідження діяльності транснаціональних корпорацій досліджувалися такими вітчизняними та іноземними науковцями: Р. Гриффін,

М. Пастей, Якубовський С. А., Голіков А. П., Довгаль О. А., Кулішов В. В. та інші.

Незважаючи на існуючий інтерес до дослідження процесів транснаціоналізації компаній країн Східної Азії, є окремі аспекти, які ще досі лишаються не дослідженими.

Метою статті є виявити основні фактори транснаціоналізації компаній країн Східної Азії, а саме – кон'юнктура світових ринків, витрати виробництва, умови ведення бізнесу та політика держави у сфері інвестування.

За даними дослідження UNCTAD, на сьогодні у світі нараховується близько 140 тис. транснаціональних корпорацій (табл. 1), і їхня кількість з кожним роком збільшується.

Зростання кількості транснаціональних компаній у світі значно впливає на розвиток економік країн Східної Азії. У міжнародний рейтинг 500 найбільших корпорацій світу, дохід яких становить 31,2 трлн дол., а прибуток у 2014 р. склав 1,7 трлн дол., та компаній, які

Кількість транснаціональних корпорацій у світі у 1995–2015 рр.

Показник	Рік				
	1995	2000	2005	2010	2015
Кількість головних компаній	38 541	63 459	69 727	103 786	139 741
Кількість іноземних філіалів	251 450	689 520	690 391	892 114	934 715

Джерело: складено автором за [2, 3].

створили понад 65 млн робочих місць у 36 країнах світу, входять компанії з головними офісами в країнах Східної Азії [2, 3]. Більш детально розглянемо провідні країни цього регіону.

Японія представлена у даному рейтингу 50 компаніями, найбільша з яких – компанія Toyota Motor – займає 9 сходинку рейтингу з оборотом 247,702 млрд дол., доходом 19,76 млрд дол., загальними активами у 398,05 млрд дол. [2, 3].

Японські корпорації активно інвестують як за кордон, так і всередині країни. Однак корпоративне інвестування має певні обмеження всередині країни, що пов'язано із соціально-економічними факторами, такими як, наприклад, старіння нації (у 2014 р. кожен 4-й японець був старше 65 років). Також досить високі фонди оплати праці японських працівників зменшують норми

прибутку для корпорацій. Таким чином, японські фірми починають експансію як на ринки Східної Азії (зокрема Китай), так і на інші азійські та європейські ринки [4]. Можна виділити основні фактори транснаціоналізації японських компаній (табл. 2).

Наведені в табл. 2 фактори стимулюють японський бізнес активно інвестувати та здійснювати діяльність за межами країни. За даними рейтингу Forbes 2000, у 2015 р. до 100 найбільших публічних компаній світу входять 7 японських компаній, а саме:

- ✦ Toyota Motor – займає 11 місце в рейтингу, з обсягом продажів на рівні 252,2 млрд дол., прибутком в 19,1 млрд дол. загальними активами у 389,7 млрд дол. і ринковою вартістю 239 млрд дол.;
- ✦ Mitsubishi UFJ Financial – 33 місце в рейтингу, обсяги продажів – 49,2 млрд дол., прибуток – 10,6 млрд дол., загальні активи 2328,5 млрд дол.,

Таблиця 2

Фактори транснаціоналізації японських компаній

Зовнішні умови	Стимулюючі фактори для виходу на зовнішні ринки	Фактори, що сприяють японським інвестиціям	
		Розвинені країни	Азійські країни, що розвиваються
Кон'юнктура світових товарних і фінансових ринків	– Перенасичення внутрішнього ринку; – макроекономічні фактори розвитку економіки Японії (ревальвация єни); – нагромадження значних фінансових ресурсів	– Високий попит на японську продукцію; – високий потенціал ринку; – значна глибина та широта ринків	– Значний потенціал зростання ринків; – значний потенційний обсяг ринків збуту; – активний інтеграційний процес країн, що розвиваються; – доступ до ринків ресурсів; – високі темпи економічного зростання
Витрати виробництва	– Висока вартість робочої сили; – дефіцит людських ресурсів через старіння нації; – дефіцит природних ресурсів	– Добре розвинута інфраструктура; – скорочення транзакційних та логістичних витрат	– Відносно дешева робоча сила; – високий природно-ресурсний потенціал; – інфраструктура, що активно розвивається
Умови ведення бізнесу та державна політика	– Висока внутрішня конкуренція; – зростання конкуренції на зовнішніх ринках через зниження глобального попиту; – державна політика стимулювання здійснення зовнішніх інвестицій та ведення бізнесу за кордоном	– Отримання іміджевих бенефіцій; – відсутність торговельних і валютних бар'єрів; – стійка правова система щодо захисту інвестицій	– Відсутність соціокультурних бар'єрів; – довготривалі економічні зв'язки з країнами регіону; – можливість налагодити кооперацію з місцевими підприємствами; – досить низька конкуренція; – наявність інформації щодо ведення бізнесу в країні; – спрямованість державної політики на залучення інвестицій

Джерело: складено автором за [2].

- ринкова вартість компанії становить 90,9 млрд дол.;
- ✦ Nippon Telegraph & Tel – 58 місце в рейтингу, обсяг продажів – 104,7 млрд дол., прибуток – 5,2 млрд дол., вартість активів становить 172,2 млрд дол., ринкова вартість компанії зафіксована на рівні 71,5 млрд дол.;
 - ✦ Softbank – займає 62 місце в рейтингу, сукупний оборот компанії складає 80,6 млрд дол., прибуток – 5,8 млрд дол., вартість активів – 168,8 млрд дол., ринкова вартість компанії – 70,3 млрд дол.;
 - ✦ Honda Motor – 63 місце в рейтингу, щорічний оборот компанії складає приблизно 117,1 млрд дол., дохід – 5,6 млрд дол. загальні активи – 148,7 млрд дол., ринкова вартість компанії – 61,4 млрд дол.;
 - ✦ Sumitomo Mitsui Financial – 77 місце в рейтингу, щорічний оборот на рівні 34,8 млрд дол., прибуток – 7,7 млрд дол., загальні активи складають 1465,4 млрд дол., ринкова вартість компанії – 54,8 млрд дол.;
 - ✦ Nissan Motor – 96 місце в рейтингу, оборот компанії становить 100,7 млрд дол., прибуток – 4,3 млрд дол., загальні активи – 138,9 млрд дол., ринкова вартість – 45,9 млрд дол. [5].

Також треба зазначити, що японські компанії входять до рейтингу 100 найкрупніших нефінансових корпорацій світу, що на щорічній основі публікується ЮНКТАД (табл. 3).

Дані з табл. 3 дають можливість розрахувати індекс транснаціоналізації інвестиційної діяльності для кожної з японських компаній, а також загальний індекс транснаціоналізації інвестиційної діяльності найбільшших японських корпорацій, що буде свідчити про загальну спрямованість японського міжнародного бізнесу.

Для того, щоб врахувати величину компанії, введемо показник величини компанії в країні, який буде розраховуватись так:

$$I_{dc} = \frac{A_D}{A_W}, \quad (1)$$

де I_{dc} – індекс величини компанії в країні;
 A_D – активи компанії всередині країни;
 A_W – загальні активи найбільшших компаній резидентів в країні.

Таким чином, загальний індекс транснаціоналізації інвестиційної діяльності міжнародного бізнесу країни буде розраховуватись за формулою:

$$I_{TI} = \sum_{i=1}^N I_{dc}^i \cdot \frac{A_{Fi}}{A_{Wi}}. \quad (2)$$

У результаті використання формули (2) отримано показник транснаціоналізації діяльності міжнародного бізнесу для Японії, який за даними 2014 р. становить 0,58, що свідчить про досить значну інвестиційну активність японських компаній на міжнародних ринках [7].

Розрахунки підтверджують емпірично факт експансії японських корпорацій на міжнародні ринки.

Аналогічним чином можуть бути розраховані показники транснаціоналізації продаж та коефіцієнт транснаціональної зайнятості для країни, скориговані на розміри компаній, що беруть участь у міжнародному бізнесі. Результати розрахунку наведені на рис. 1.

Щодо китайських корпорацій, то вони є одними з найбільшших у світі, до рейтингу Fortune 500 входить 98 компаній. Таким чином, китайські корпорації складають 20% від усіх світових найбільшших компаній. Це робить Китай другою за представництвом світовою економікою. Більше корпорацій, представлених у рейтингу, тільки у США (128 компаній). Також треба відмітити значне зростання китайського бізнесу. Так, у 2010 р. до рейтингу входили лише 46 корпорацій, а у 2000 р. – лише 10 [8].

Однак така значна експансія китайських транснаціональних компаній на міжнародні ринки має свої причини, головною з яких є значна державна фінансова підтримка – 12 найбільшших китайських компаній належать державі (рис. 2). Вони включають у себе одні з найбільшших у світі банківських інституцій та нафтові компанії, котрі, втім, контролюються центральним китайським урядом через Комітет по контролю та управлінню державним майном (*State-Owned Assets Supervision and Administration Commission of the Ruling State Council (SASAC)*). Саме даний комітет приймає рішення про призначення керівництва державних компаній та здійснення міжнародних інвестицій.

Таким чином, з 98 найбільшших китайських компаній, що беруть участь у міжнародних рейтингах, приватними є тільки 22. Як уже було сказано, найбільші китайські компанії отримують значну державну фінансову підтримку, котра забезпечує економічне зростання та

Таблиця 3

Рейтинг японських не фінансових транснаціональних корпорацій у 2014 р.

Позиція в рейтингу	Міжнародна назва компанії	Активи		Оборот		Кількість працівників	
		Зовнішні	Загальні	Зовнішній	Загальний	Зовнішня	Загальна
3	Toyota Motor Corporation	274 380	403 088	171 231	256 381	137 000	333 498
20	Honda Motor CoLtd	118 476	151 965	96 055	118 176	120 985	190 338
21	Mitsubishi Corporation	112 762	148 752	17 645	75 734	19 790	65 975
26	Nissan Motor CoLtd	95 228	143 029	81 172	104 606	93 240	160 530
34	Mitsui & CoLtd	86 023	107 016	22 208	57 286	36 291	45 148

Джерело: складено автором за [6].

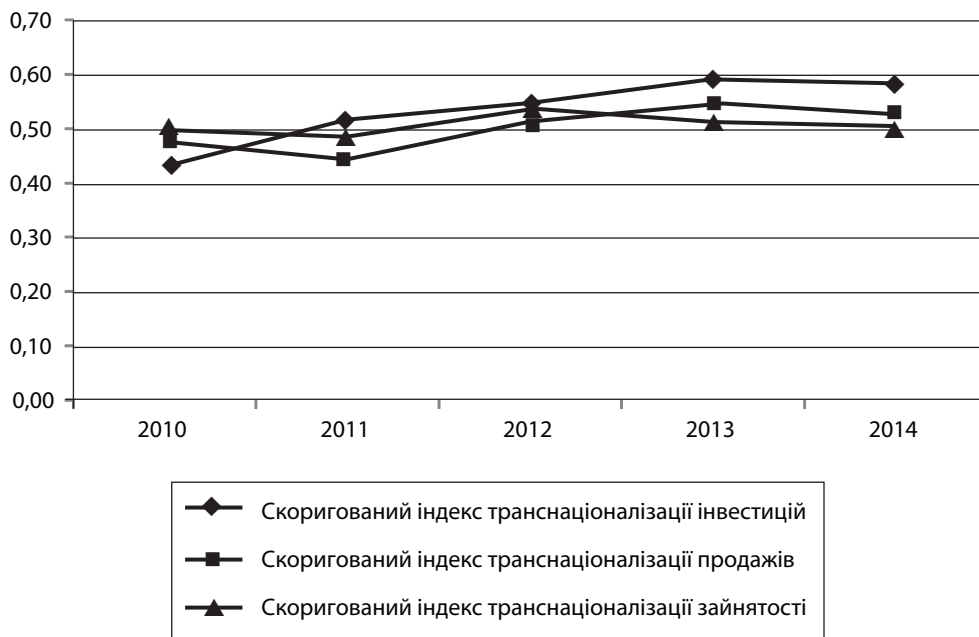

Рис. 1. Скориговані індекси транснаціоналізації діяльності японських компаній у 2010–2014 рр.

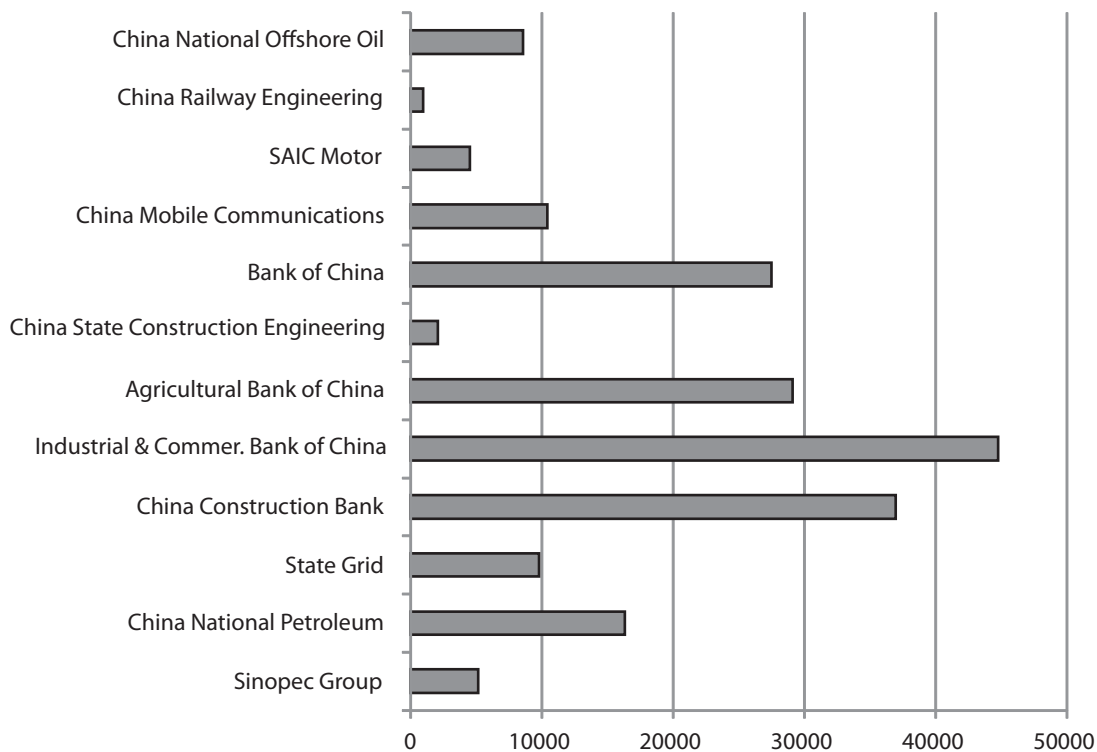

Рис. 2. Рівень прибутку найбільших китайських державних компаній [8]

обмежує конкуренцію. Оскільки саме держава володіє і виробничими компаніями, і фінансовим сектором, то це створює умови для необмеженого доступу найбільших китайських компаній до фінансових ресурсів.

Ще однією проблемою міжнародного китайського бізнесу, яка уповільнює його транснаціоналізацію, є практична відсутність серед найбільших компаній світових брендів. Це означає, що, використовуючи своє монополічне чи олігополічне становище на національному ринку, компаніям досить проблематично

виходити на міжнародні ринки, оскільки в них немає адекватного розуміння потреб клієнтів на цільових ринках та досвіду побудови провідних брендів, які цінуються у розвинених країнах Заходу та в Японії. Китайські компанії, незважаючи на свої розміри, дуже часто програють конкурентну боротьбу на міжнародних ринках.

У рейтингу ЮНКТАД, що включає в себе 100 найбільших нефінансових корпорацій, Китай (разом з Гонконгом і Тайванем) представлений лише п'ятьма корпораціями. Можна виділити основні фактори транснаціоналізації китайських компаній (табл. 4).

Фактори транснаціоналізації китайських компаній

Зовнішні умови	Стимулюючі фактори для виходу на зовнішні ринки	Фактори, що сприяють китайським інвестиціям	
		Розвинені країни	Азійські країни, що розвиваються
Кон'юнктура світових товарних і фінансових ринків	– Недостатній розвиток внутрішнього попиту; – наявність значних акумульованих фінансових ресурсів; – наявність передових технологій; – матеріально-технічна база	– Стабільний попит на продукцію; – значний потенціал ринку; – значна глибина та широта ринків	– Значний потенціал зростання ринків; – значний потенційний обсяг ринків збуту; – активний інтеграційний процес країн, що розвиваються; – високі темпи економічного зростання
Витрати виробництва	– Невисокі витрати на робочу силу; – низька кваліфікація робочої сили	– Добре розвинута інфраструктура; – скорочення транзакційних і логістичних витрат	– Інфраструктура, що активно розвивається
Умови ведення бізнесу та державна політика	– Державне управління великими інвестиціями за кордоном; – становлення китайських брендів; – необхідність отримання додаткових прибутків та ресурсів	– Отримання іміджевих бенефіцій; – стійка правова система щодо захисту інвестицій	– Довготривалі економічні зв'язки з країнами регіону; – досить низька конкуренція; – наявність інформації щодо ведення бізнесу в країні; – спрямованість державної політики на залучення інвестицій

Джерело: складено автором за [2].

Китай досить жорстко регулює діяльність підприємств щодо здійснення міжнародних інвестицій. Основними державними органами КНР, що регулюють діяльність іноземних інвесторів на території Китаю, а також діяльність китайських інвесторів у зарубіжних проєктах, є Державний комітет КНР з розвитку і реформи (Департамент іноземних інвестицій ДКРР), Міністерство комерції КНР (Департамент економічного співробітництва із зарубіжними країнами Мінкомерції).

Як вже зазначалось раніше, до рейтингу ЮНКТАД включено п'ять китайських невикористаних компаній (табл. 5).

Застосувавши формули (1) і (2), розрахуємо індекси транснаціоналізації діяльності для даних компаній і Китаю в цілому (рис. 3).

Як свідчать дані наведені на рис. 3, для китайських нефінансових транснаціональних компаній притаманні певні дисбаланси, а саме: по-перше, основні активи таких

компаній зосереджені в Китаї, тільки майже 20% активів приходяться на закордонні філії. Це пояснюється тим, що китайські компанії зосереджують своє виробництво на території країни – через наявність досить дешевих трудових ресурсів та матеріально-технічної бази, водночас зарубіжні активи в більшості випадків складаються з торгових представництв, відділів розробки та проєктування.

Як вже зазначалося вище, Китай не створив поки що власних міжнародних брендів, які могли б конкурувати з європейськими чи американськими компаніями. Це пояснює доволі низьку (у середньому 30%) частку виручки великими компаніями від торгівлі на міжнародних ринках.

Щодо **корейських корпорацій**, то вони не представлені в рейтингу Fortune 500. Однак, за даними рейтингу Forbes 2000 за 2015 р., корейські компанії досить впевнено входять, починаючи з другої сотні, до списків рейтингу (табл. 6).

Таблиця 5

Рейтинг китайських нефінансових транснаціональних корпорацій за показником зовнішніх активів у 2014 р.

Позиція в рейтингу	Міжнародна назва компанії	Активи		Оборот		Кількість працівників	
		Зовнішні	Загальні	Зовнішній	Загальний	Зовнішня	Загальна
27	Hutchison Whampoa Limited	91 436	105 169	26 133	33 035	215 265	260 000
36	CITIC Group	78 602	565 884	9 561	55 487	25 285	125 215
41	Hon Hai Precision Industries	70 659	77 089	131 557	133 362	810 993	1 290 000
73	China Ocean Shipping (Group) Company	43 452	56 126	19 139	29 101	4 400	130 000
98	China National Offshore Oil Corp	34 276	129 834	21 887	83 537	3 387	102 562

Джерело: складено автором за [6].

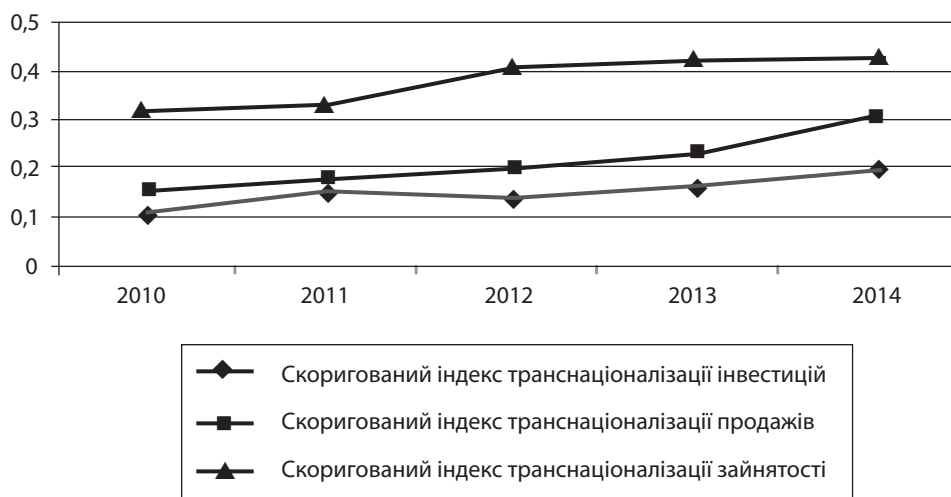

Рис. 3. Скориговані індекси транснаціоналізації діяльності китайських компаній у 2010–2014 рр.

Таблиця 6

Сім найбільших корейських транснаціональних корпорацій за версією рейтингу Forbes 2000

Місце в рейтингу	Міжнародна назва компанії	Обсяги продажів, млрд дол.	Прибуток, млрд дол.	Активи, млрд дол.	Ринкова вартість, млрд дол.
18	Samsung Electronics	195,9	21,9	209,6	199,4
117	Hyundai Motor	84,8	7	133,9	32,9
71	Korea Electric Power	54,6	2,6	148,9	27
279	Shinhan Financial Group	20,1	1,9	307,5	17,8
298	Hyundai Mobis	34,4	3,3	35,6	21,1
300	Samsung Life Insurance	24,3	1,3	195	17,9
310	KIA Motors	44,7	2,8	37,3	16,4

Джерело: складено автором за [5].

Корейські компанії, зокрема Samsung Electronics, активно здійснює інвестування в іноземні компанії. Так, обсяг іноземних активів у 2014 р. для даної компанії склав 46,42 млрд дол., що становить 22% від загальних активів. Незважаючи на досить незначний показник інтернаціоналізації інвестування, інтернаціоналізація продажів для корейських компаній становить близько 90%, що також пояснює значну кількість іноземного персоналу, що становить 60% від всього персоналу компанії [5].

Корея – країна-експортер капіталу, про що свідчать офіційні статистичні дані. Основні причини транснаціоналізації корейських компаній наведено в табл. 7.

Виходячи з вищезазначених факторів транснаціоналізації корейських компаній можна сказати, що в більшості випадків вони схожі з аналогічними факторами Японії та Китаю.

ВИСНОВКИ

Таким чином, за результатами проведеного аналізу можна зробити такі висновки. Існують основні фактори, що забезпечують інтернаціоналізацію бізнесу корпорацій провідних країн регіону Східної Азії. Серед них можна виділити фактори, пов'язані з демографією та економікою. Сприятливі умови ведення бізнесу в інших країнах, передусім в країнах, що розвиваються та інших розвине-

них країнах Східної Азії, та загалом Південно-Східного регіону, сприяють міжнародному бізнесу компаній країн Східної Азії, але також вони зосереджують половину своїх активів саме у своїх країнах, тим самим підтримуючи рівень економічного зростання національних економік, рівень зайнятості та обсяг споживання. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації: колективна монографія / За ред. А. П. Голіков, О. А. Довгаль. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 316 с.
2. Akademia Platforma Czasopism [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://apcz.pl/czasopisma/index.php/CJFA/article/viewFile/CJFA.2015.004/6758>
3. Доклад о мировых инвестициях 2015 год: Конференция ЮНКТАД [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2015_en.pdf
4. Кулішов В. В. Транснаціональна експансія світової економіки / В. В. Кулішов // Бізнес Інформ. – 2013. – № 4. – С. 58–61.
5. The World's Largest Companies [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.forbes.com/global2000/list/#tab:overall>
6. United Nations Conference on Trade and Development [Electronic resource]. – Mode of access: <http://unctad.org/en/Pages/PublicationWebflyer.aspx?publicationid=1414>

Фактори транснаціоналізації корейських компаній

Зовнішні умови	Стимулюючі фактори для виходу на зовнішні ринки	Фактори, що сприяють корейським інвестиціям	
		Розвинені країни	Азійські країни, що розвиваються
Кон'юнктура світових товарних і фінансових ринків	<ul style="list-style-type: none"> – Переростання компаніями внутрішнього ринку; – недостатній попит з боку національних покупців через перенасичення ринку; – наявність у компаній вільної ліквідності 	<ul style="list-style-type: none"> – Високий попит на корейську продукцію; – значний потенціал ринку; – значна глибина та широта ринків 	<ul style="list-style-type: none"> – Значний потенціал зростання ринків; – значний потенційний обсяг ринків збуту; – активний інтеграційний процес країн, що розвиваються; – високі темпи економічного зростання
Витрати виробництва	<ul style="list-style-type: none"> – Високі витрати на робочу силу; – обмеженість природних ресурсів 	<ul style="list-style-type: none"> – Добре розвинута інфраструктура; – скорочення транзакційних і логістичних витрат 	<ul style="list-style-type: none"> – Інфраструктура, що активно розвивається
Умови ведення бізнесу та державна політика	<ul style="list-style-type: none"> – Зростання конкуренції всередині країни; – державна підтримка іноземного інвестування 	<ul style="list-style-type: none"> – Отримання іміджевих бенефіцій; – стійка правова система щодо захисту інвестицій 	<ul style="list-style-type: none"> – Відсутність соціально-культурних відмінностей; – довготривалі економічні зв'язки з країнами регіону; – досить низька конкуренція; – наявність інформації щодо ведення бізнесу в країні; – спрямованість державної політики на залучення інвестицій

Джерело: складено автором за матеріалами [2].

7. Гриффін Р. *Международный бизнес* / Р. Гриффін, М. Пастей. – 4-е изд. / Пер. с англ. под ред. А. Г. Медведева. – СПб. : ИД «Питер», 2006. – 1088 с.

8. Министерство Коммерции Китайской Народной Республики [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://russian.mofcom.gov.cn/column/statistic.shtml>

Науковий керівник – Сідоров В. І., кандидат економічних наук, професор, декан факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

REFERENCES

“Akademicka Platforma Czasopizm”. <http://apcz.pl/czasopisma/index.php/CJFA/article/viewFile/CJFA.2015.004/6758>

“Doklad o mirovykh investitsiyakh 2015 god : Konferentsiya YuNKTAD” [World Investment Report 2015: UNCTAD Conference]. http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2015_en.pdf

Griffin, R., and Pastey, M. *Mezhdunarodnyy biznes* [International Business]. St. Petersburg: Piter, 2006.

Kulishov, V. V. “Transnatsionalna ekspansiiia svitovoi ekonomiky” [Transnational expansion of the world economy]. *Biznes Inform*, no. 4 (2013): 58-61.

“Ministerstvo Kommertsii Kitayskoy Narodnoy Respubliki” [Chinese Ministry of Commerce]. <http://russian.mofcom.gov.cn/column/statistic.shtml>

Transformatsiia mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosyn v epokhu hlobalizatsii [The transformation of international economic relations in the era of globalization]. Kharkiv: KhNU imeni V. N. Karazina, 2015.

“The World’s Largest Companies”. <http://www.forbes.com/global2000/list/#tab:overall>

“United Nations Conference on Trade and Development”. <http://unctad.org/en/pages/PublicationWebflyer.aspx?publicationid=1414>